

Горбачук В.М.
Інститут кібернетики імені В.М.Глушкова НАН України,
д.ф.-м.н., с.н.с., завідувач відділу інтелектуальних інформаційних технологій

Годлюк В.В.
Інститут кібернетики імені В.М.Глушкова НАН України,
аспірант

Рибачок Д.О.
Інститут кібернетики імені В.М.Глушкова НАН України,
аспірант

ГЛОБАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЄС ТА ЯПОНІЇ В ЕКОНОМІЧНІЙ БЕЗПЕЦІ

Безпека, зокрема економічна безпека, стала проблемою України і стає проблемою всього світу. Японія висуває інноваційні ініціативи з економічної безпеки і знаходить союзників, насамперед, у G7. Подібні ініціативи можуть стати корисними для України.

На саміті G7, який відбувся 19–21 травня 2023 р. у м.Хіросіма (Японія), лідери G7 (куди входять Великобританія, ЄС, Італія, Канада, Німеччина, США, Франція, Японія) погодилися координувати свій підхід до економічної резильєнтності та економічної безпеки [1]. На саміт були запрошені прем'єр-міністри Австралії, В'єтнаму, Індії, Островів Кука, президенти Бразилії, Індонезії, Південної Кореї, України, представлені міжнародні організації ВОЗ і СОТ, МВФ, МЕА, ОЕСР та ООН, Світовий банк. Після цього 20 червня 2023 р. ЄС представив «Підхід ЄС для сприяння економічній безпеці». Японія 4 жовтня 2021 р. першою серед країн G7 оголосила про запровадження посади міністра економічної безпеки і покрокове втілення законодавчого пакету, спрямованого на посилення економічної резильєнтності та економічної безпеки.

У 1959 р. посол Японії у Бельгії був акредитований як перший представник Японії в Європейському співтоваристві вугілля та сталі (1952–2002), Європейському співтоваристві з атомної енергії, Європейському економічному співтоваристві. У 1974 р. була заснована делегація згаданих Європейських співтовариств у м.Токіо. У 1984 р. відбулася перша зустріч на рівні міністрів між Японією та цими співтовариствами, а у 1991 р. відбувся перший саміт Європейські співтовариства – Японія у м.Гаага. ЄС та Японія мають міцні торговельні відносини, зокрема інвестиційні. 1 лютого 2019 р. набула чинності Угода про економічне партнерство ЄС – Японія, створивши найбільшу в світі відкриту економічну зону.

13 липня 2023 р. у м.Брюссель відбувся черговий саміт ЄС – Японія, де ЄС представляли президент Європейської Ради та президент Європейської комісії (ЄК), а Японію – прем'єр-міністр. Їх спільна заява містить 55 пунктів, 3 з яких згадують економічну безпеку [2].

Пункт 4 зазначає, що перед лицем безпрецедентних викликів ЄС та Японія прагнуть працювати разом (і з широким колом партнерів), щоб сприяти миру, безпеці, верховенству права і демократичним цінностям, гарантувати процвітання та економічну безпеку, задовольняти гуманітарні потреби, формувати самопідтримуваний розвиток, просувати людиноцентричну цифровізацію, боротися зі зміною клімату та деградацією довкілля, просувати безпеку охорони здоров'я, зокрема через зміцнення глобальної архітектури охорони здоров'я, досягати загального охоплення послугами охорони здоров'я.

Відповідаючи на ці фундаментальні питання співпраці, ЄС та Японія вживатимуть низки конкретних кроків, вказаних у пункті 5:

гарантувати повне й ефективне втілення вищезгаданої Угоди про економічне партнерство у зміцненні резильєнтності взаємних інвестиційних і торговельних відносин на користь своїх громадян і ділової спільноти;

зміцнити взаємну співпрацю з економічної резильєнтності та економічної безпеки, сприяти співробітництву, починаючи від ланцюгів постачання критичних сировинних матеріалів, вітаючи підписання 6 липня 2023 р. адміністративної домовленості між Генеральним директором ЄК з внутрішніх питань, ринку, промисловості, підприємництва, малих і середніх підприємств та Організації з металів та енергетичної безпеки Японії;

започаткувати стратегічний діалог на рівні міністрів закордонних справ, щоб просувати далі взаємне партнерство з безпеки;

інтенсифікувати кооперацію з протидії піратству і вітати адміністративну домовленість про комунікацію та координацію спільних навчань для боротьби з піратством, підписану у м.Токіо 15 березня 2023 р. віце-адміралом Торренте, командувачем операції Atalanta Військово-морських сил (ВМС) ЄС біля Африканського Рогу в західній частині Індійського океану, і генералом Ямазакі, начальником штабу Об'єднаного штабу Сил самооборони Японії, про подальшу взаємодію у спільній військово-морській діяльності між ВМС ЄС і Надводних сил розгортання Японії для боротьби з піратством біля узбережжя Сомалі та Аденської затоки;

активізувати спільну роботу над енергетичними й екологічними переходами в рамках Зеленого альянсу ЄС – Японія (оголошеного на (віртуальному) саміті ЄС – Японія 27 травня 2021 р.), вітаючи Меморандум про співпрацю щодо водню, підписаний комісаром ЄС з енергетики і міністром економіки, торгівлі та промисловості (МЕТП) Японії у м.Токіо 2 грудня 2022 р.;

прискорити кооперацію ЄС та Японії щодо цифрової трансформації, після першого засідання Ради цифрового партнерства у м.Токіо 3 липня 2023 р., підписання комісаром ЄС з питань внутрішнього ринку і МЕТП Японії Меморандуму про співпрацю щодо напівпровідників, Меморандуму про співпрацю для підтримки безпечного й резильєнтного підводного кабельного з'єднання між ЄС та Японією у м.Токіо 4 липня 2023 р.;

операціоналізувати Партнерство щодо самопідтримуваного з'єднання та якісної інфраструктури (підписане президентом ЄК і прем'єр-міністром Японії у м.Брюссель 27 вересня 2019 р.) шляхом спільного ідентифікування першого переліку значущих проєктів з'єднання;

далі поліпшити повітряне сполучення між ЄС та Японією, спираючись на Горизонтальну угоду ЄС – Японія для послуг повітряного транспорту, підписану Надзвичайним і Повноважним Послом Японії в ЄС, послом і постійним представником Швеції в ЄС, директором з авіації Генерального директорату з мобільності та транспорту ЄК у м.Брюссель 20 лютого 2023 р.;

продовжити обмін думками щодо можливої асоціації Японії з HorizonEurope і вітати підписання генеральними директорами Спільного дослідницького центру ЄС та Національного інституту науково-технічної політики Японії Рамкової домовленості про дослідження з форсайту у м.Брюссель 13 липня 2023 р.;

продовжити співпрацю в області космосу і вітати адміністративну домовленість про співпрацю щодо Sorapicus (програмою дистанційного зондування Землі, започатковану у 2014 р.), підписану генеральним директором Генерального директорату оборонної промисловості та космосу ЄК і МЕТП Японії у м.Брюссель 17 січня 2023 р.

Використання Україною вищезазначених ініціатив ЄС та Японії вимагає високопрофесійної командної роботи державних і приватних інституцій, а також державно-приватного партнерства.

Література

1. G7 Leaders' Statement on Economic Resilience and Economic Security (May 20, 2023). Hiroshima, Japan: G7 Summit (May 19–21, 2023). 4 p.
2. EU-Japan Summit 2023 Joint Statement (July 13, 2023). Brussels, Belgium: General Secretariat of the Council, 2023. 20 p.

Горілий А.Р.

Національний університет «Києво-Могилянська академія»,
аспірант кафедри економічної теорії

МІГРАЦІЯ ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ УКРАЇНИ

Економічний розвиток країни та її людський капітал тісно пов'язані між собою. Людський капітал впливає на економічне зростання країни і може сприяти розвитку її економіки за рахунок розширення знань і навичок людей. Людський капітал є провідним фактором виробництва і в структурі національного багатства розвинутих країн займає близько 70%, хоча ще в середині ХХ